

Pradžia>Šeimos teisė ir paveldėjimas>Paveldėjimas>Teislių ir rem pritaikymas
Teislių ir rem pritaikymas

Portugalija

1 Kokios teisės in rem galėtų kilti iš paveldėjimo pagal šios valstybės narės teisę?

ĮŽANGINĖ PASTABA

Pirmiausia pažymėtina, kad daiktinės teisės gali būti naudojimo teisės (port. *direitos reais de gozo*) arba garantijų teisės (*direitos reais de garantia*). Antra, pagal doktriną ginamos ne tik daiktinės teisės į materialius daiktus, bet ir daiktinės teisės į nematerialius objektus.

Galiausiai Portugalijos teisėje įtvirtintas principas *numerus clausus*, arba daiktinių teisių baigtinis pobūdis (Civilinio kodekso (port. *Código Civil*) 1306 straipsnis).

TEISĖS, KURIOS GALI BŪTI TAIKOMOS PAVELDĖJIMO ATVEJU

Paveldėjimo atveju gali būti taikomos teisės, kurios nenustoja galioti mirus jų turėtoji, o galioja ir po jo mirties.

Portugalijos civilinio kodekso (port. *Código Civil*) 2025 straipsnyje nurodyta, kam gali būti taikomas paveldėjimas:

„1. Teisiniai santykiai, kurie išnyksta mirus atitinkamam savininkui, pagal savo pobūdį arba dėl teisės aktų poveikio negali būti paveldėjimo objektas.

2. Teisės, kurių galima atsisakyti, taip pat gali išnykti po turėtojo mirties, jeigu taip nurodė jų turėtojas.“

Pavyzdžiui, uzufuktas ir daiktinė teisė naudotis patalpa ir joje gyventi yra daiktinės teisės, pagal įstatymą išnykstančios mirus jų turėtoji (Civilinio kodekso (port. *Código Civil*) 1476 straipsnio 1 dalies a punktą ir 1485 straipsnis).

Su dabartine Civilinio kodekso redakcija portugalų kalba galima susipažinti adresu

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=775&tabela=leis&so_miolo=&

Išskyrus uzufuktą, daiktinę teisę naudotis patalpa ir joje gyventi, taip pat daiktines teises, taikomas atvejais, numatytais Civilinio kodekso 2025 straipsnyje, arba kitais atvejais, konkrečiai numatytais kitose teisės nuostatose, paprastai likusios daiktinės teisės gali būti paveldėjimo objektas.

Ribojamos tam tikros teisės, pvz., daiktinės teisės į deklaruotus ginklus, kurias galima paveldėti tam tikromis sąlygomis, nurodytomis teisinės ginklų ir šaudmenų reglamentavimo sistemos (port. *Regime Jurídico das armas e munições*) 37 straipsnyje:

„1. Paveldėjimo būdu įgyti mirusio asmens turtui priklausiusį deklaruotą ginklą leidžiama gavus policija de segurança pública – PSP (policijos pajėgų) nacionalinio direktoriaus leidimą.

2. Pirmesnės dalies tikslais ginklų buvimą juos savo žinioje turintis asmuo turi deklaruoti PSP per 90 dienų nuo ankstesnio savininko mirties arba nuo ginklų suradimo momento.

3. PSP nacionalinis direktorius gali leisti užregistruoti ginklų turto administratoriaus vardu, kol bus padalytas mirusiojo turtas, – tuo atveju ginklų privaloma perduoti saugoti PSP.

4. Jeigu turto administratorius arba kitas įpėdinis atitinka teisinės ginklo laikymo sąlygas, galima prašyti užregistruoti ginklą jo vardu, jeigu ginklas lieka jo žinioje.

5. Turto administratoriaus prašymu ginklas gali būti perduotas šaliai, kuri atitinka jo laikymo kriterijus, įgijėją pasirenka suinteresuotoji šalis; arba ginklų PSP gali perduoti aukcione, o pardavimo kainą, išskaičiavusi mokesčius, įmokėti į paveldimą turtą.

6. Po to, kai turtas padalijamas, ginklas perduodamas įpėdiniui, kuriam jis atitenka, jeigu šis įpėdinis atitinka teisinės ginklo laikymo sąlygas.

7. Jeigu per 10 metų niekas nepareiškia teisių į turtą, jis skelbiamas perėjusiu valstybės žinion.“

Su 2006 m. vasario 23 d. Įstatymu Nr. 5/2006 patvirtinta teisine ginklų ir šaudmenų reglamentavimo sistema galima susipažinti portugalų kalba adresu

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=692&tabela=leis&so_miolo.

DAIKTINĖS NAUDOJIMO TEISĖS

Teisės aktuose numatytos toliau minimos daiktinės naudojimo teisės (Civilinio kodekso 1302–1575 straipsniai ir toliau paminėta teisinė pakaitinio naudojimosi sistema (port. *Regime Jurídico da Habitação Periódica*):

nuosavybės teisė (port. *direito de propriedade*);

bendros nuosavybės teisė (port. *compropriedade*);

buto nuosavybės teisė (port. *propriedade horizontal*);

uzufuktas (port. *usufruto*);

daiktinė teisė naudotis patalpa ir joje gyventi (port. *direito real de uso e habitação*);

daiktinės pakaitinio naudojimosi teisės (port. *direito real de habitação periódica*);

užstatymo teisė (port. *direito de superfície*);

servitutai (port. *servidões prediais*).

Pakaitinio naudojimosi teisine sistema buvo patvirtinta 1993 m. rugpjūčio 5 d. Įstatymu Nr. 275/93, su kuriuo galima susipažinti portugalų kalba adresu

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=648&tabela=leis

DAIKTINĖS GARANTIJŲ TEISĖS

Civiliniame kodekse numatytos toliau minimos daiktinės teisės, susijusios su garantijomis:

nuomos perdavimas (port. *Consignação de rendimentos*) – 656 straipsnis;

įkeitimas (port. *Penhor*) – 666 straipsnis;

hipoteka (port. *Hipoteca*) – 686 straipsnis;

nekilnojamojo turto privilegija (port. *Privilégios imobiliários*) – 743 ir 744 straipsniai;

kreditorinio reikalavimo pirmumo teisė (port. *Direito de retenção*) – 754 ir 755 straipsniai.

DAIKTINĖS TEISĖS Į MATERIALIUS DAIKTUS

Civilinio kodekso 1302 straipsnyje numatyta, kad to kodekso reglamentuojamos nuosavybės teisės objektu gali būti tik kilnojamieji ar nekilnojamieji daiktai (įskaitant vandenį).

DAIKTINĖS TEISĖS Į NEMATERIALIUS OBJEKTUS

Civilinio kodekso 1303 straipsnyje nurodyta intelektinė nuosavybė, kuri savo ruožtu reglamentuojama Pramoninės nuosavybės kodekse (port. *Código da Propriedade Industrial*). Pagal doktriną intelektinė nuosavybė yra sąvoka, apimanti autorių teises, gretutines teises ir pramoninę nuosavybę. Portugalijos teisėje išlaikomi du pavadinimai: intelektinė nuosavybė (Civiliniame kodekse) ir pramoninė nuosavybė (Pramoninės nuosavybės kodekse).

Pagal Pramoninės nuosavybės kodekso 1 straipsnį žvejyba, žemės ūkis, miškininkystė, gyvulininkystė ir gavybos pramonė, pramonė ir prekyba siaurąja prasme ir visi gamtiniai ir pagaminti produktai bei paslaugos priklauso pramoninės nuosavybės taikymo sričiai.

Doktrinoje nevienodai aiškinama, ar nacionalinėje teisėje pripažįstama nuosavybės teisė ir kitos daiktinės teisės į nematerialius objektus, pvz., komercinio subjekto nuosavybė ar intelektinė nuosavybė. Šis klausimas priklauso nuo teismų išaiškinimo.

Pramoninės nuosavybės kodekse reglamentuojamos teisės į patentus, naudinguosius modelius, puslaidininkių gaminius, dizainus, prekių ženklus, premijas, logotipus, kilmės nuorodas ir geografines nuorodas, taip pat jų modifikavimą ir perdavimą.

Iš patentų, naudingųjų modelių, puslaidininkių gaminių topografijų įrašų, dizainų, prekių ženklų ir kitų skiriamųjų verslo ženklų kylančios teisės gali būti pateikiamos kaip užtikrinimo priemonė – Pramoninės nuosavybės kodekso 6 straipsnis.

Su atnaujinta Pramoninės nuosavybės kodekso redakcija portugalų kalba galima susipažinti adresu

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?tabela=leis&artigo_id=438A0002&nid=438&nversao=&tabela=leis&so_miolo.

Kalbant apie komercines įmones, teisių į dalyvavimą ar akcijų paveldėjimas dėl vieno iš partnerių mirties ir tokio paveldėjimo reikalavimai reglamentuojami Įmonių kodekse (port. *Código das Sociedades Comerciais*), t. y.:

184 straipsnyje – paveldėjimas dėl tikrosios ūkinės bendrijos nario mirties,

198, 225 ir 252 straipsniuose – paveldėjimas dėl uždarnosios akcinės bendrovės akcininko mirties,

469 ir 475 straipsniuose – paveldėjimas dėl komanditinės ūkinės bendrijos partnerio mirties.

Su atnaujinta Komercinių įmonių kodekso redakcija portugalų kalba galima susipažinti adresu

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=524&tabela=leis&so_miolo=&

2 Ar šios teisės in rem įregistruojamos teisių į nekilnojamąjį ar kilnojamąjį turtą registre ir, jei taip, ar toks įregistravimas privalomas? Kuriame registre (-uose) jos įregistruojamos ir kokie yra įregistravimo reikalavimai ir tvarka?

Taip, paprastai šios teisės įregistruojamos registre, kaip paaiškinta toliau.

ŽEMĖS REGISTRO TARNYBOS

Žemės registro tarnybose (port. *Conservatórias do Registo Predial*) registruojami veiksmai, susiję su pastatų teisiniu statusu, įskaitant toliau nurodytas daiktines teises (Žemės registro kodekso (port. *Código de Registo Predial*) 1 ir 2 straipsniai):

teisiniai veiksmai dėl nuosavybės, užfrukto, teisės naudotis patalpa ir joje gyventi, užstatymo ar servituto teisių atsiradimo, pripažinimo, įgijimo ar pakeitimo;

teisiniai veiksmai, lemiantys bendrosios nuosavybės ir pakaitinio naudojimosi teisių sukūrimą ar pakeitimą;

žemės nuosavybės pokyčiai dėl žemės padalijimo, bendros nuosavybės struktūros pertvarkymo ir padalijimo, taip pat atitinkami pakeitimai;

pasiūlymai dėl turto perdavimo ar suvaržymai, lengvatinės sąlygos ir lengvatinės testamentu nuostatos, jeigu joms suteiktas daiktinės teisės poveikis, taip pat iš šių faktų kylančios sutartinės padėties perdavimas;

turto perdavimas kreditoriams;

hipoteka, jos perdavimas ar pakeitimas, atitinkamos registracijos pirmenybės laipsnio nustatymas ir nuomos perdavimas;

gautinų sumų, užtikrintų hipoteka ar nuomos perdavimu, perdavimas, kai garantijos perdavimas yra svarbus;

ilgesnės negu šešerių metų trukmės nuoma ir jos perdavimas arba subnuoma, išskyrus nuomininko ūkininkavimą;

kredito įsipareigojimas, užtikrintas hipoteka arba nuomos perdavimu, taip pat kiti veiksmai arba susitarimai, turintys poveikį toms pačioms gautinoms sumoms; visi kiti pagal įstatymą registruotini nuosavybės teisės apribojimai;

teisiniai veiksmai, dėl kurių išnyksta teisės, taip pat suvaržymai arba registruoti mokesčiai.

Minėtuosius faktus privaloma užregistruoti, išskyrus išvardytus Žemės registro kodekso 8-A straipsnyje.

Pagal Civilinio kodekso 687 straipsnį hipoteka turi būti įregistruojama, priešingu atveju ji nebus pripažįstama trečiųjų šalių atžvilgiu.

Žemės registracijos sąlygos nurodytos toliau paminėtose Žemės registro kodekso nuostatose:

subjektai, kuriems taikoma registracijos prievolė, terminai ir teisių į nekilnojamąjį turtą tinkamumas registruoti išdėstyti 8-B, 8-C, 8-D ir 9 straipsniuose;

išankstinė registracija, registracijos tąsa, visų pirma nuosavybės teisės paveldėjimo principas ir atleidimas nuo išankstinės registracijos pirkimo registre dėl padalijimo ir (arba) paveldėjimo, išdėstyti 34–35 straipsniuose;

teisė prašyti registracijos ir atstovavimo galimybė numatytos 36–39 straipsniuose;

registracijos prašymo pateikimo forma ir priemonės, ypač teisė atlikti registraciją elektroniniu būdu, nustatytos 41–42-A straipsniuose;

dokumentai, kuriuos reikia pateikti, išdėstyti 43–46 straipsniuose.

Su Žemės registro kodeksu portugalų kalba galima susipažinti adresu http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=488&tabela=leis

Išsamesnės informacijos apie žemės, įmonių ir automobilių registrų sistemas, pvz., kaip nusiųsti prašymą, taip pat apie reikalavimus ir paslaugas, pateikiama internete adresu <http://www.irm.mj.pt/sections/empresas>.

ĮMONIŲ REGISTRO TARNYBOS

Įmonių registro tarnybose registruojami veiksmai, kuriais siekiama paskelbti individualių įmonių, komercinių įmonių, komercinės formos civilinės teisės asociacijų ir individualių ribotos atsakomybės bendrovių teisinį statusą. Įmonių registro tarnybose taip pat registruojami tam tikri veiksmai, susiję su kooperatyvų, valstybinių įmonių, papildomų įmonių grupių ir Europos ekonominių interesų grupių teisiniu statusu.

Įmonių registro tarnybose turi būti užregistruoti Įmonių registro kodekso (port. *Código de Registo Comercial*) 15 straipsnyje išdėstyti veiksmai, t. y.:

„15 straipsnis (veiksmai, kuriuos privaloma užregistruoti)

1. Privaloma užregistruoti veiksmus, nurodytus 3 straipsnio 1 ir 2 dalių a–c ir e–z punktuose, 4 straipsnyje, 5 straipsnio a, e ir f punktuose, 6, 7 ir 8 straipsniuose ir 10 straipsnio c ir d punktuose.

2. Išskyrus tai, kas numatyta tolesnėse dalyse, prašymas užregistruoti pirmesnėje dalyje nurodytus veiksmus turi būti pateikiamas per du mėnesius nuo jų paskelbimo.

3. Prašymas užregistruoti 5 straipsnio a, e ir f punktuose nurodytus veiksmus turi būti pateikiamas per du mėnesius nuo juos lemiančio akto paskelbimo dienos.

4. Prašymas užregistruoti įmonių sąskaitas ir individualių ribotos atsakomybės bendrovių sąskaitas turi būti pateiktas iki septinto mėnesio, einančio po finansinių metų pabaigos, 15 dienos.

5. 9 straipsnyje numatyti veiksmai, sprendimai, procedūros ir apsaugos priemonės taip pat privalo būti registruojami.

6. Laikinių apsaugos priemonių registruoti neprivaloma, jeigu prašymas užregistruoti prašomą apsaugos priemonę jau yra pateiktas, jų registruoti taip pat neprivaloma, jeigu jau yra pateiktas prašymas užregistruoti pagrindinį ieškinį.

7. Prašymas užregistruoti ieškinius ir laikinąsias apsaugos priemones – įmonės rezoliucijų galiojimo sustabdymą – turi būti pateikiamas per du mėnesius nuo jų pasiūlymo.

8. Prašymas užregistruoti pirmesnėje dalyje nurodytuose ieškiniuose ir laikinosiose apsaugos priemonėse paskelbtus galutinius sprendimus turi būti pateikiamas per du mėnesius nuo galutinio, neskundžiamo sprendimo priėmimo.“

Registracijos įmonių registre sąlygos nurodytos Įmonių registro kodekso 28–53 straipsniuose.

Pagal Įmonių registro kodekso 32 straipsnio 1 ir 2 dalis:

gali būti registruojami tik veiksmai, nustatyti dokumentais, kuriais jie teisiškai pagrindžiami;

užsienio kalba surašyti dokumentai gali būti priimami tik išversti, nebent juose nurodyti faktai, kurie registruojami pagal stenogramas, dokumentai yra surašyti anglų, prancūzų arba ispanų kalbomis ir kompetentingas pareigūnas gerai moka tą kalbą.

Kalbant apie fiskalines prievoles, pagal Įmonių registro kodekso 51 straipsnio 1 dalį veiksmas, kuriam taikomi fiskalinio pobūdžio mokesčiai, negali būti galutinai užregistruotas, kol nėra tinkamai sumokėti mokesčiai arba jų sumokėjimas nėra užtikrintas.

Su Įmonių registro kodeksu portugalų kalba galima susipažinti adresu http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=506&tabela=leis

VERTYBINIŲ POPIERIŲ REGISTRAVIMAS

Pagal įstatymą vertybiniais popieriais, be kita ko, pripažįstamos šios priemonės:

akcijos ir pajai;

obligacijos;

nuosavas kapitalas;

kolektyvinio investavimo subjektų investiciniai vienetai;

pirmesnėje dalyse nurodytų vertybinių popierių suteikiamos teisės, jeigu atitinkami įsipareigojimai apima visą emisiją arba jos dalis arba yra numatyti emisijos išleidimo metu;

autonominiai varantai;

kiti vienanūšės teisinės situacijos atspindintys dokumentai, jeigu juos galima perduoti rinkoje.

Vertybiniai popieriai laikomi užregistruota forma (Portugalijos vertybinių popierių kodekso (port. *Código de Valores Mobiliário*) 52 straipsnis).

Vertybinių popierių įsigijimas, taip pat užufrukto, įkeitimo ar kitų teisinių situacijų, kuriomis suvaržomi vertybiniai popieriai, sukūrimas, pakeitimas ar išnykimas užregistruojami (paprastai tai daro emitentas arba valdymo subjektas) ir gali būti paveldimi.

Vertybinių popierių registravimas, registravimo subjektai, registravimo reikalavimai, registracijos poveikis teisių sukūrimui, perdavimui, naudojimuisi jomis ir jų paveldėjimui skiriasi priklausomai nuo minėtų turto kategorijų.

Šis klausimas reglamentuojamas 1999 m. lapkričio 13 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 486/99 patvirtintame Portugalijos vertybinių popierių kodekse, kurio atnaujinta redakcija pateikiama portugalų kalba adresu http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=450&so_miolo=&tabela=leis&nversao.

MOTORINIŲ TRANSPORTO PRIEMONIŲ REGISTRAI

Su motorinių transporto priemonių ir jų priekabų teisiniu statusu susiję faktai registruojami Motorinių transporto priemonių registre (port. *Conservatório do Registo Automóvel*).

Registracijos tikslais transporto priemonės laikomos motorinėmis transporto priemonėmis ir jų priekabomis, kurios pagal Greitkelių kodeksą (port. *Código da Estrada*) privalo būti registruojamos.

Greitkelių kodekso 117 straipsnyje nurodoma, kurios transporto priemonės ir priekabos privalo būti registruojamos. Su 1994 m. gegužės 3 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 114/94 patvirtinto Greitkelių kodekso atnaujinta redakcija portugalų kalba galima susipažinti adresu

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_estrutura.php?tabela=leis&artigo_id=&nid=349&nversao=&tabela=leis&so_miolo.

Motorinių transporto priemonių registravimo kodekso 5 straipsnyje (port. *Código de Registo Automóvel*) numatytos šios privalomo transporto priemonių registravimo nuostatos:

„5 straipsnis

1. Privalo būti registruojama:

a) nuosavybės teisė ir užufrukto teisė;

b) nuosavybės teisės išlaikymas, numatytas motorinių transporto priemonių pardavimo sutartyse;

c) hipoteka, jos pakeitimas ir perleidimas, taip pat atitinkamos registracijos pirmenybės laipsnio nustatymas;

d) finansinė nuoma ir iš jos kylančių teisių perdavimas;

e) ilgesnio negu vieny metų laikotarpio nuoma, kai iš atitinkamos sutarties atsiranda nuosavybės perdavimo lūkesčiai;

f) transporto priemonės skyrimas nuomai be vairuotojo;

g) registruotų teisių ar kreditų perleidimas ir tokių kreditų įkeitimas, areštas bei laikinasis areštas;

h) areštas, laikinasis areštas, inventorizacija arba konfiskacija, konfiskacija baudžiamajame procese ar bet kurios kitos teisminės ar administracinės priemonės ar veiksmai, turintys poveikį laisvam disponavimui transporto priemonėmis;

i) mokesčių teisės aktuose numatytos prievolės, susijusios su negalėjimu perleisti ar neprieinamumu;

j) anksčiau užregistruotų teisių ar mokesčių galiojimo pabaiga ar pakeitimas, transporto priemonių savininkų, užufruktorių ir nuomininkų vardo ir pavardės ar pavadinimo sandaros pakeitimas ir jų įprastinės gyvenamosios vietos arba pagrindinės buveinės pasikeitimas;

l) visi kiti teisiniai veiksmai, kurie pagal įstatymą privalo būti registruojami.

2. a, b, d, e, f ir i punktuose nurodyti veiksmai ir transporto priemonių savininkų, užufruktorių ir nuomininkų vardo ir pavardės arba pavadinimo pakeitimo ir įprastinės gyvenamosios vietos arba pagrindinės buveinės pasikeitimo registracija.

3. Paveldėjimo atveju nuosavybė gali būti neregistruojama, jeigu įpėdinis ketina ją perleisti.“

Motorinės transporto priemonės negali būti įkeičiamos – Transporto priemonių registravimo kodekso 8 straipsnis.

Motorinių transporto priemonių registravimo sąlygos išdėstytos Motorinių transporto priemonių registravimo kodekso 11 straipsnyje:

„11 straipsnis

1. Registracijos pažymėjime nurodytas arba su jame įrašytų faktų panaikinimu ar pakeitimais susijęs veiksmas negali būti atliekamas nepateikus anksčiau išduoto pažymėjimo.

2. Pirmesnės dalies nuostatos netaikomos:

a) jeigu prarandamas arba sunaikinamas registracijos pažymėjimas;

b) jeigu prašymai užregistruoti transporto priemones pateikiami internetu.

3. Jeigu registracijos prašo suinteresuotoji šalis, neturinti registracijos pažymėjimo, registruotojas privalo pagal pirmesnio straipsnio 2 dalį apie tai pranešti to

pažymėjimo turėtojai ir tai neturi poveikio registracijai.

4. Jeigu apie tai nepranešama arba per nustatytą laikotarpį pažymėjimas nenusiunčiamas registruotojui, registruotojas pateikia prašymą paimti šį dokumentą iš bet kurios administracinės ar policijos institucijos.“

Motorinių transporto priemonių registravimas reglamentuojamas 1975 m. gruodžio 12 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 54/75, su kuriuo galima susipažinti adresu http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=598&tabela=leis

NACIONALINIS ORLAIVIŲ REGISTRAS

Orlaiviai arba autonominė įranga (variklis, sraigtas, propeleris ir kt.) turi būti registruojami Nacionaliniame orlaivių registre.

Registracijos prašymas pateikiamas nustatyta forma ir prie jo pridedami toliau nurodyti dokumentai:

pardavimo aktas arba kitas pardavimą įrodantis dokumentas;

ankstesnės registracijos šalies orlaivių registre nurodyta pažyma apie atidavimą į metalo laužą arba pažyma apie neregistravimą;

mutinio įforminimo pažymėjimas, jeigu orlaivis yra importuotas iš ES nepriklausančios šalies;

dvi neutraliomis spalvomis, 9x12 formatu, be paraščių išspausdintos orlaivio nuotraukos – viena iš priekio ir viena iš profilio, su nudažytais nacionalinės priklausomybės ir registracijos ženklais.

Užsienio šalyse išduotuose dokumentuose turi būti asmenų parašai, kurie būtų tinkamai patvirtinti notaro ir legalizuoti ir prie kurių būtų pridėta apostilė, kaip nurodyta 1968 m. birželio 24 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 48450 ratifikuotos 1961 m. spalio 5 d. Hagos konvencijos dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo 3 ir 4 straipsnių nuostatose, arba kurie būtų tinkamai patvirtinti notaro ir legalizuoti toje šalyje veikiančios Portugalijos diplomatinės ar konsulinės atstovybės.

Dokumentuose, kuriuos Portugalijoje išduoda juridinis subjektas, turi būti teisės aktais pripažintų teisinių atstovų parašai ir frazė „tinkamai įgaliotas ir vykdydamas savo įgaliojimus“.

Daugiau informacijos pateikta Nacionalinės civilinės aviacijos institucijos (port. *Autoridade Nacional de Aviação Civil*) interneto svetainėje.

LAIVŲ REGISTRAS

Laivų registravimas reglamentuojamas Bendrojo uosto institucijų reglamento (port. *Regulamento Geral das Capitánias*) –

1972 m. liepos 31 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 265/72 – naujausioje redakcijoje, su kuria galima susipažinti adresu

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1721&tabela=leis&ficha=1&pagina=1&so_miolo=&

Be to, taikomas 1989 m. kovo 28 d. Įstatyminis dekretas Nr. 96/89, kuriuo nustatomas Madeiros tarptautinis laivų registras, ir 1989 m. rugpjūčio 23 d.

Ministro įgyvendinimo įsakymas Nr. 715/89, kuriuo reglamentuojami tam tikri registro aspektai.

Pagal šią teisinę sistemą:

nacionaliniai laivai, išskyrus priklausančius karinėms jūrų pajėgoms, turi turėti registruotus savininkus, kad šiais laivais būtų galima vykdyti veiklą, kuriai jie yra priskirti;

prekybiniai laivai pagal atitinkamą teisę taip pat privalo turėti komercinę registraciją.

nacionaliniai laivai registruojami jūrininkystės tarnybose, išskyrus pramoginius laivus, kurie registruojami galiojančiuose teisės aktuose nurodytose organizacijose;

jeigu įsigjami nauji laivai arba naujos konstrukcijos, jie priklauso atitinkamame leidime nurodytos jūrininkystės tarnybos kompetencijai;

jeigu įsigjami nauji laivai arba atsarginės konstrukcijos, registracija priklauso jūrininkystės tarnybos, kurioje buvo užregistruoti pakeisti blokai, kompetencijai; bet kuriame nacionaliniame regione esančiame uoste pastatytas arba įsigytas laivas gali būti parduodamas arba registruojamas kitame to paties ar kito regiono uoste, jeigu jis turi atitinkamą leidimą;

laive esantys lengvieji laivai, net jeigu tai yra gelbėjimosi valtyės, maži papildomi žvejybos laivai ir maži nemotorizuoti neburiniai pakrančių laivai, pvz., dingės,

luotai, pripučiamos valtyės ir vandens dviračiai, skirti naudoti iki 300 m atoslūgio metu, neprivalo būti registruojami, tačiau priklauso jūrininkystės institucijos, atsakingos už jų eksploatavimo licencijų išdavimą, jurisdikcijai.

Laivų registracijos reikalavimai išdėstyti Bendrojo uosto institucijų reglamento 77 straipsnyje.

Visų pirma dėl laivų registracijos, kai paveldima mirus savininkui:

paveldėjimo atveju registracijos pakeitimai grindžiami padalijimo liudijimu arba padalijimo lentele ir atitinkamu ratifikavimo sprendimu, prie kurio pridedamas kompetentingos finansų tarnybos išduotas dokumentas, juo patvirtinant, kad buvo sumokėtas, užtikrintas arba neprivalo būti mokamas atitinkamas paveldėjimo mokestis (Bendrojo uosto institucijų reglamento 82 straipsnio 2 dalis);

užsienio laivai, kurie yra įgyti paveldėjimo būdu arba pateikus ieškinį Portugalijos teismuose, registruojami aukštesniosios institucijos nustatytoje jūrininkystės tarnyboje (Bendrojo uosto institucijų reglamento 75 straipsnio 3 dalis).

Ginklų registravimas

Ginklai ir šaudmenys privalo būti deklaruojami ir registruojami PSP (Viešojo saugumo policijoje).

Taikoma jau minėta teisinė ginklų ir šaudmenų reglamentavimo sistema, joje yra išdėstyti deklaravimo ir registravimo reikalavimai.

Paveldėjimui mirus savininkui taikomi minėtosios teisinės ginklų ir šaudmenų reglamentavimo sistemos 37 straipsnyje nustatyti reikalavimai.

Intelektinė nuosavybė registruojama Nacionaliniame pramoninės nuosavybės institute (port. *Instituto Nacional da Propriedade Industrial*).

Patentus, naudinguosius modelius, puslaidininkių gaminius, dizainus ar modelius, prekių ženklus, premijas ar logotipus, kilmės nuorodas ir geografines nuorodas registruoja Nacionalinis pramoninės nuosavybės institutas, kuriam turi būti teikiami atitinkami prašymai.

Prašymo pripažinti ar užregistruoti intelektinę nuosavybę pateikimo reikalavimai išdėstyti Pramoninės nuosavybės kodekse dėl kiekvienos minėtosios kategorijos, nedarant poveikio Europos Sąjungos teisės aktams ir taikytinoms tarptautinėms konvencijoms.

Praktinę informaciją, kaip parengti ir pateikti prašymą pripažinti ar užregistruoti intelektinę nuosavybę, galima rasti Nacionalinio pramoninės nuosavybės instituto interneto svetainėje: <https://justica.gov.pt/registos/propriedade-industrial>

3 Kokios pasekmės yra siejamos su teisiu in rem įregistravimu?

Paprastai daiktinės teisės į nekilnojamąjį turtą įregistravimas pačios teisės nesukuria. Tačiau specialiose teisės nuostatose gali būti numatyta šios taisyklės išimčių, taikomų kitų kategorijų turtui.

ŽEMĖS REGISTRACIJOS POVEIKIS

Su daiktinių teisių į nekilnojamąjį turtą registracija susijęs poveikis numatytas Žemės registro kodekso 4–7 straipsniuose:

„4 straipsnis (Poveikis tarp šalių)

1. Veiksmams, kurie privalo būti registruojami, šalys arba jų įpėdiniai gali remtis vieni prieš kitus, net jeigu šie veiksmi nebuvo įregistruoti.

2. Minėtoji nuostata netaikoma veiksmams, kuriais sudaroma hipoteka, – šių veiksmų poveikis tarp šalių priklauso nuo veiksmų įregistravimo.“

„5 straipsnis (Panaudojimas prieš trečiąsias šalis)

1. Veiksmi, kurie privalo būti registruojami, poveikį trečiosioms šalims turi tik nuo jų įregistravimo dienos.

2. Pirmesnės dalies nuostatos netaikomos šiais atvejais:

a) nenutrūkstamu valdymu grindžiamam 2 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytų teisių įgijimui;

b) akivaizdiems servitutams;

c) veiksams, susijusiems su neapibrėžtomis gėrybėmis, jeigu jos nėra tinkamai nurodytos ir išvardytos.

3. Registracijos nebuvimu prieš suinteresuotąją šalį negali remtis asmenys, privalantys šią registraciją atlikti, arba jų įpėdiniai.

4. Registracijos tikslais trečiosios šalys yra tos, kurios iš bendro autoriaus įgijo tarpusavyje nesuderinamas teises.

5. Neįregistruota ilgesnės negu šešerių metų trukmės nuoma negalima remtis prieš trečiąsias šalis.“

„6 straipsnis (Registracijos pirmenybė)

1. Teisė, kuri buvo įregistruota pirmoji, yra viršesnė už vėliau įregistruotas teises į tą patį turtą, remiantis registracijų datų eiliškumu, o jeigu teisės įregistruotos tą pačią dieną – remiantis atitinkamų prašymų pateikimo laiko eiliškumu.

2. (Panaikinta)

3. Galutine tapusi registracija išlaiko pirmenybę, kurią ji turėjo, kai buvo laikinoji.

4. Jeigu atsisakoma atlikti registraciją, registracija, atlikta pateikus apeliacinį skundą, kuris pripažįstamas pagrįstu, išlaiko pirmenybę, atitinkančią dokumento, kurį buvo atsisakyta įregistruoti, pateikimą.“

„7 straipsnis (Iš registracijos kylančios prezumpcijos)

Galutinė registracija reiškia prezumpciją, kad teisė egzistuoja ir registracijos įrašė apibrėžtomis tiksliais sąlygomis priklauso registruotam turėtoji.“

KOMERCINĖS REGISTRACIJOS POVEIKIS

Komercinės registracijos poveikis iš esmės kildinamas iš Įmonių registro kodekso 11–14 straipsnių:

„11 straipsnis (Iš registracijos kylančios prezumpcijos)

Galutiniu įrašu atlikta registracija reiškia prezumpciją, kad teisinė padėtis egzistuoja tiksliai tomis sąlygomis, kuriomis ji apibrėžta.“

„12 straipsnis (Registracijos pirmenybė)

Atitinkamo prašymo pateikimo eilės tvarka pirmasis įregistruotas veiksmas yra viršesnis už vėlesnius veiksmus, susijusius su tomis pačiomis akcijomis ar įmonės akcijų paketais.“

„13 straipsnis (Poveikis tarp šalių)

1. Veiksmais, kurie privalo būti registruojami, šalys arba jų įpėdiniai gali remtis vieni prieš kitus, net jeigu šie veiksmai nebuvo įregistruoti.

2. Pirmesnės dalies išimtis yra įmonių įstatai ir jų pakeitimai, kuriems taikomos Įmonių kodekso (port. *Código das Sociedades Comerciais*) ir Europos acinių bendrovių reglamentavimo nuostatos.“

„14 straipsnis (Panaudojimas prieš trečiąsias šalis)

1. Veiksmai, kurie privalo būti registruojami, poveikį trečiosioms šalims turi tik nuo jų įregistravimo dienos.

2. Veiksmai, kurie privalo būti registruojami ir skelbiami pagal 70 straipsnio 2 dalį, poveikį trečiosioms šalims turi tik nuo jų paskelbimo dienos.

3. Registracijos nebuvimu prieš suinteresuotąsias šalis negali remtis jų teisiniai atstovai, privalantys šią registraciją atlikti, arba jų įpėdiniai.

4. Šio straipsnio nuostatos neturi poveikio Įmonių kodekso nuostatomis ir Europos acinėms bendrovėms taikomiems teisės aktams.“

VERTYBINIŲ POPIERIŲ REGISTRACIJOS POVEIKIS

Su vertybinių popierių registracijos poveikiu galima susipažinti minėtame Vertybinių popierių kodekse (port. *Código dos Valores Imobiliários*), šis poveikis skiriasi priklausomai nuo atitinkamų vertybinių popierių kategorijų. Registracija gali turėti steigiamąjį poveikį – sukurti teisę į tam tikrų kategorijų vertybinius popierius (minėtojo Vertybinių popierių kodekso 73 straipsnis).

MINĖTŲJŲ LIKUSIŲ KATEGORIJŲ TURTO REGISTRACIJOS POVEIKIS

Su ginklų, orlaivių, laivų, motorinių transporto priemonių, intelektinės ar pramoninės nuosavybės – kiekvienos iš minėtųjų turto kategorijų – registracijos poveikiu galima susipažinti jau minėtuose specialiuose teisės aktuose.

4 Ar yra nustatytos specialios taisyklės ir tvarka, skirtos teisės in rem, į kurią asmuo turi teisę pagal paveldėjimui taikytiną teisę, pritaikymui, jeigu valstybės narės, kurioje remiamasi teise, teisėje tokia teisė in rem nėra žinoma?

Teisinės nuostatos, kurios gali būti taikomos daiktinių teisių pritaikymui paveldėjimo atvejais, iš esmės yra Civilinio kodekso 15 straipsnis (pvz., kai pritaikymą teismo proceso metu atlieka teismas) ir Žemės registro kodekso 43-A straipsnis (pvz., kai pritaikymą registracijos liudijime atlieka registruotojas).

Civilinio kodekso 15 straipsnis (Tinkamumas):

„Įstatymui priskirta kompetencija apima tik tas normas, kurios dėl savo turinio ir funkcijos tame įstatyme priklauso kolizinėje normoje nurodytos doktrinos sistemai.“

Žemės registro kodekso 43-A straipsnis (užsienio teisės įrodymai)

„Kai registracijos prašymo galimumas turi būti vertinamas remiantis užsienio teise, suinteresuotoji šalis turi įrodyti jos turinį tinkamu dokumentu.“

Be šių teisinių nuostatų, yra ir doktrinoje išplėtotos aiškinimo taisyklės. Pagal šias doktrinos taisykles plati pritaikymo sąvoka apima bent dvi skirtingas situacijas.

Pritaikymas siaurąja prasme gali būti atliekamas, kai kyla techninė problema taikant du skirtingus paveldėjimo įstatymus. Pavyzdžiui, jeigu miršta įvaikio įtėviai ir biologiniai tėvai ir X šalies teisė taikoma paveldėjimui dėl įtėvių mirties, o Y šalies teisė taikoma paveldėjimui dėl biologinių tėvų mirties, gali būti gaunamas rezultatas, kurio nebuvo ketinama pasiekti nė vienoje iš atitinkamų teisės sistemų (pvz., galiausiai įvaikis nėra nei įtėvių, nei biologinių tėvų įpėdinis). Teismas šią problemą turi išspręsti pritaikymo būdu.

Kita situacija, kuri nėra pritaikymas siaurąja žodžio prasme, o veikiau – pakeitimas ir (arba) perkėlimas į nacionalinę teisę, įvyksta, kai kitos valstybės teisėje įtvirtinta doktrina pakeičiama nacionaliniuose teisės aktuose žinoma doktrina.

Pakeitimo ir (arba) perkėlimo į nacionalinę teisę sąvoka yra tinkamesnė sistema, kai pritaikomos daiktinės teisės, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 650 /2012 31 straipsnyje. Pavyzdžiui, doktrina „paveldima užstatymo teise“ (įtvirtinta kitos valstybės teisėje, tačiau nenumatyta Portugalijos teisės aktuose) pakeičiama daiktine užstatymo teise (įtvirtinta Portugalijos teisės aktuose).

Tokį pakeitimą ir (arba) perkėlimą į nacionalinę teisę teismo proceso metu gali atlikti teismas, o registravimo metu – registruotojas. Registruotojo sprendimą galima apskųsti teismui (Žemės registro kodekso 140–146 straipsniai).

PASTABA

Šioje faktų suvestinėje pateikta informacija nėra baigtinė ir nėra privaloma nei ryšių palaikymo institucijai, nei teismams, nei kitiems subjektams ir institucijoms. Nors faktų suvestinė reguliariai atnaujinama, joje gali nebūti visų teisės aktų pakeitimų, todėl ji nepakeičia būtinumo susipažinti su bet kuriuo metu galiojančiais teisiniais tekstais.

Paskutinis naujinimas: 14/10/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.